

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Idem (a) Petro Subdiacono Siciliae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

exequendis ultimis defunctorum voluntatibus, *authent. de ecclesiasticis titulis, § si autem, distal. nulli, C. de Episc. & cleric. in fine, ibi: Universi, qui id quocunque modo cognoverint, vel in viri clarissimi Rectoris provincie vel in urbis Episcopi notitiam deferendi liberam habeant facultatem.* Docent pluribus relatis Carpio *disto lib. 1. cap. 24. Pinnellus lib. 1. select. cap. 11. num. 16.* Nec aliud difficultatis augmentum refragatur; nam supponendum est, in presenti specie testatorem prescriptisse modum observandum circa locum, & formam monasterii: & licet testator id non expressisset, nihilominus non idem dispositio vitabatur; siquidem adimpleri, & exequi poterat servata formâ, quæ in aliis monasteriis ejusdem Ordinis in usu esse solebat, ut in simili specie ait Consultus in *l. cum pater 77. § vicos, ff. de legat. 2.* cujus explicationem prosequuntur Cujacius *lib. 8. respons. Papin. ibi;* Fornerius *lib. 2. rerum quotid. cap. 11. Chesius interpret. jur. cap. 4. num. 9.*

^{10.} Sed presenti assertioni, & hucusque traditis obstat textus in *cap. Episcopus, 88. dist.* in illis verbis: *Episcopus tutionem testamenti non suscipiat.* Ex quibus aperte deducitur, quàm alienum sit ab Episcopali statu, & dignitate executionem, seu tutionem testamentorum admittere. Igitur nec negligente hærede, vel commissario à testatore designato Episcopus debet suscipere tutionem testamentorum. Augetur hæc difficultas ex eo; nam licet manum opus pietatis sit pupillos tueri, & defendere, nihilominus Episcopis prohibitum est tutorum munus exercere, *authent. presbyteros, in fine, C. de Episc. & cleric. Novella 123. cap. 5. authent. de sanctissimis Episcopis, §. ab eo autem:* quod aded injustum, & illicitum visum fuit primis Ecclesiæ Patribus, ut testatorem Episcopum, aut clericum testamento suo filiis suis tutorem designantem, communione ecclesiastica privarent, nec pro eo Missæ sacrificium offerri sinerent. Concilium Afric. temporibus D. Cypriani celebratum, quod refert Baronius anno 257 D. Cyprianus *lib. 1. epist. 9. ibi: Non licere clericis in testamento nominare tutores, aut curatores.* Cujus prohibitionis rationem expressit Leo Imperator *Novella 68. his verbis: Veteribus legislatoribus edicere visum est, ne monachi, aut quocunque sacer ordo devinctos habet, tutorum officio fungantur. Intellexerunt enim, qui divino ministerio consecrati sunt, hos ab externarum rerum occupationibus & molestiis liberos esse oportere. Quantum autem alendorum, alioquinque regendorum puerorum cura hominum animos distrabat, ut que Deum debuit colere ne possint, impediat, nemo ignorat. Totâ enim plerumq. vitâ tutores laboriosis istis curis irretiti tenentur.* Quam transcripsit Alfonso hoster in *l. 14. tit. 16. part. 6.* quæ ratio æquè militat in tutione, seu executione testamenti: Igi-

tur sicut Episcopus non potest designatus à testatore suscipere tutionem testamenti, seu pupillorum; ita nec ob negligentiam hæredis, aut commissarii testamento designati, debet hujusmodi occupationi immisceri. Cui difficultati ut satisfaciamus asserendum est, Episcopum posse non solum ex presenti juris dispositione executionem, seu tutionem testamentorum suscipere; verum & virtute designationis à testatore factæ. Nam cum hoc officium circa pias causas versetur; inde est, ut ab Episcopo exerceri liceat, cum ipsius officij proprium sit opus pietatem fovere, *dicta Novella 68. Leonis, cap. Ioannes, cap. penult. hoc tit. Carpio disto lib. 1. de execut. cap. 3. num. 13.* Nec tunc obstat textus in *dicto cap. Episcopus 5. 88. distinct.* cui ut satisficiat Glossa *ibi,* affirmat in eo textu tantum prohiberi, ne testamenta aperiantur coram Episcopo; quæ aperienda sunt coram iudice seculari, *ex l. repetita C. de Episc. & cleric. l. consulta, C. de testamentis.* Glossam sequitur Acuña in eo textu. Sed hæc solutio facile vincitur ex ipso canone, ubi non agitur de apertura tabellarum, sed de tutione testamentorum. Quare hæc omnia sententiâ existimo, in eo textu prohiberi, ne Episcopus per se, & immediatè suscipiat tutionem testamentorum; non autem prohiberi, quin per presbyterum, aut alium tertium eam suscipiat. Quæ interpretatio colligitur ex canone antecedenti ipsius Concilij Carthag. ubi Patres ita sanxerunt: *Ut Episcopus gubernationem viduarum, & pupillarum, & orphanorum, non per seipsum, sed per Archipresbyterum, vel Archidiaconum agat. Et statim sequitur textus in dicto cap. Episcopus:* igitur debet accipi juxta antecedentem, videlicet ut per se non suscipiant tutionem testamentorum, sed per Archipresbyterum, aut Archidiaconum. Nec quod de tutela dicebamus, refragatur; nam verum est, Episcopum tutelam à testatore delatam exercere non posse: discriminis ratio in eo consistit; nam tutela administratio per plures annos, variaque, & prophana negotia exercetur; executio autem pie voluntatis brevi tempore expediâ, & adimpleri potest, ut notant I. Justelus *ad canones Ecclies univers. fol. 222.* Adhuc tamen & tutelam legitimam clerici exercere valent, *cap. final. 86. dist. ibi: Nisi forte qui legibus ad minorum ætatis tutelas, sive curaciones inexcusabiles attrahuntur.* Et *cap. generaliter 16. quest. 1.* quia tunc non tam voluntate, quàm necessitate curis secularibus immiscetur, cum aliàs ab hereditate repellantur, *l. quo tutela 73. ff. de regul. jur. Roussellius lib. 4. histor. jurisdict. Pontif. cap. 5. & hodie sacerdotem posse designari executorem testamenti, probat Conradus Kling. libro 5. locorum commun. cap. 32.*

CAPUT IV.

Idem (a) Petro Subdiacono Sicilia.

Indicante. *Et infra:* Cognovi autem Romano referente, quia (b) moriens uxor Redempti unam concham (c) argenteam audis verbis dixerit venundari, & (d) libertis suis tradi; scutellam quoque (e) argenteam (f) monasterio cuidam reliquerit. In quibus utrisque voluntatem ejus per omnia volumus impleri, & ex rebus minimis peccata majora (g) capiamus.

NOTÆ.

NOTÆ.

- (a) *Dem.*] Ita etiam legitur in prima collectio-
ne, *sub hoc tit. cap. 13.* & in ipso Regesto
Gregorii, *lib. 12. epist. 30.* ubi de diversis rebus, &
caulis ad patrimonium Ecclesie Romanæ spectan-
tibus agit D. Gregorius: & circa medium hæc le-
guntur verba.
- (b) *Mor. ens uxor*] Certum est, jure commu-
ni attento, mulierem absque mariti licentia tes-
tamentum facere potuisse: Ulpianus *in fragmen-
tis, tit. 22. §. mulier.* Unde statutum disponens,
ne uxor testamentum condat absque mariti li-
centia, nullum esse, post Paulum Castrensem, &
alios docet Fragofo *de regim. Christ. Reipubl. lib.
4. disp. 7. num. 8.*
- (c) *Concham argenteam.*] Concha enim est
vas in formam conchæ factum, de quo Paulus
lib. 3. senent. rit. ultim. Consultus in *l. 7. ff. de in-
strum. legat. PP. Concil. Illiber. cap. 48.* ubi plura
adduxi.
- (d) *Et libertis suis eradi.*] Plerumque enim
patroni libertis suis testamento alimenta, alias-
que res relinquebant, *l. patronus 35. ff. de legat. 3.
l. 3. ff. de aliment. legat.* quam me laudato expli-
cat Don Josephus de Retes *lib. 3. de interditiis,
fol. 175.*
- (e) *Scutellam quoque argenteam.*] Et ita cer-
tam designavit, non generaliter scutellam lega-
vit, ut omnes antiquiores hic supponunt, inde
fusse tractantes, an in legato generali electio sem-
per sit hæredis, vel legatarii? Quam quæstionem
utramvis propriam hujus loci, omittimus: viden-
di sunt textus in *l. si quando 109. §. hæres 2. ff. de
legat. 1. l. Titia 38. §. 1. ff. de auro & argento, l.
cum quis 38. §. qui hominem, ff. de solut. l. si lega-
tario 22. §. 1. ff. de fideicom. libert. l. 2. ff. de o-
ption. legat. l. cum post 69. §. gener. ff. de jure dot. l.
si substituto 45. §. 1. l. sequens 48. l. cum res 47.
§. sed si Stichus, ff. de legat. 1. l. si quis 2. ff. de ali-
ment. legat. D. Martinus de Larreatigui *lib. 5. select.
cap. 2. Gomez lib. 1. variar. cap. 12. num. 32.* Cu-
jaciis *tract. 8. ad Afric. in l. si hæres 110. de legat.
1. Pinel. lib. 2. select. cap. 16.**
- (f) *Monasterio cuidam reliquerit.*] Licet e-
nim olim Ecclesia, & ecclesiastica personæ ali-
quid ex testamento capere non valerent, *l. 17. §.
20. C. Theodos. de sacros. Eccles.* tamen post Impe-
ratorem Constantinum, & hæredes institui, & le-
gata capere potuerunt, *l. 1. authent. ingressi, C. de
sacros. Eccles. l. Deo nobis, l. si quis ad declinam-
dam, C. de Episcop. & cleric. l. sancimus, C. de do-
nat.* ut etiam sacerdotes Gentilium capere pote-
rant, *l. annua 20. §. 1. ff. de ann. legat. l. 1. §. ad
municipium, ff. ad legem Falcid.* Virgines autem
Vestales, quia victu publico honorabantur, nihil
ex alieno testamento capiebant. Gellius *lib. 1.
noct. cap. 12.* Symmachus *lib. 1. epist. 40.* immo
Diis, quibus capacitas speciali Senatusconsulto
aut constitutione data erat, plerumque legaba-
tur, qui referuntur ab Ulpiano *tit. 22. regul.* & à
Paulo *lib. 4. sent. tit. 3.* In quo Ulpiani fragmen-
to Cujaciis legit, *Minervam Melitensem*, ubi
legitur *Melitensem.* Hadrianus verò Turnebus *lib.
7. advers. cap. 21.* reponit *Illyensem*, id est Troja-
nam, non insubtili conjecturâ, quasi legatum
Illyensi Minervæ speciali jure relinqui concedere-
tur, quòd Romanos se oriundos à Trojanis agno-

scerent: unde Romanos Æneadas appellatos, au-
ctor est Justin, *in Novella 47.* Quapropter Illyenses
aliis privilegiis donantur, quæ extant in *l. 1. ff. ad
municip. l. non tantum 17. §. 1. ff. de excus. iur.* Sed
quamvis rectè hoc ita procedat, nihil vetat retine-
re communem lectionem, legereque *Melitensem*,
cum suspicari possit ita appellari à Melia urbe Ca-
riæ, ut existimavit Fornerius *lib. 2. rerum quotid.
cap. 8.* Sed jam ad rem: Cùm ergo in aliquibus,
etiam paucissimis, tum Orientis, tum Occidentis
monachis paupertatis monasticæ irrepresser præ-
varicatio, Valentinianus Imperator anno 370. non
Junior, ut voluit Molanus *lib. de piis testamentis,
cap. 34.* sed senior, ut probat P. Theophilus Ray-
naud. *rom. 12. tract. mala è bonis Ecclesia, &c. cap.
8. num. 7.* sanxit ne etiam per subjectam personam
monachi possent aliquid ex testamento capere,
in l. 20. C. Theodos. de Episc. & cleric. cujus consti-
tutionis conscius D. Ambrosius, impium judicans,
paucissimorum avaritiam universo statui monasti-
co præjudicium asserre, hæc ad Valentinianum Ju-
niorem scribit *epist. 31. Nobis privata successione
emolumenta recentibus legibus denegantur, & ne-
mo conqueritur; nos enim putamus injuriam, quia
dispendia non dolemus.* Et infra: *Scribuntur testa-
menta templorum ministris, nullus excipitur pro-
phanus, nullus ultima conditionis, nullus prodigus
verecundia: soli ex omnibus clerico commune jus
clauditur, à quo solo pro omnibus votum commune
suscipitur, officium commune defertur: nulla lega-
ta, vel gravium viduarum nulla donatio; & ubi in
moribus culpa non deprehenditur, tamen officium
multa præscribitur. Quod sacerdotibus Fani lega-
verit christiana vidua, valet; quod ministris Dei,
non valet.* Unde conqueritur D. Hieronymus ad
Nepotianum, *de vita cleric. cap. 7.* his verbis: *Pu-
det dicere: sacerdotes Idolorum, mimi, & auriga,
& scorta, hæreditates capiunt; solis clericis, & mo-
nachis hoc lege prohibetur; & prohibetur, non à per-
secutoribus, sed à Principibus Christianis: nec de
lege conqueror, sed doleo quod meruerimus hanc le-
gem.* Notarunt Fornerius *lib. 1. select. cap. 28.* Vi-
var. *de veteri monach. lib. 6. cap. 3. num. 31.* Ludu-
vel. *de ultimis volunt. fol. 77. & 350.* Baronius *an-
no 309.* Pancirolo *lib. 2. variar. cap. 161.* Valenzue-
la *contra Venetos p. 3. per tot.* Non ergo ea lege Va-
lentianus excludebat Ecclesias, vel cœtus ullos
sacros aditione hæreditatum, sed tantum privatas
personas ecclesiasticas, vel monasticam profiten-
tes vitam, qui privatas captabant hæreditates, ut
de Antymo, & Sophronico antimonachis refert
D. Hieronymus ad Eustochiam, *cap. 22.* & juxta
hanc veram explicationem defendunt dictam con-
stitutionem Baronius *anno 370. num. 23.* Theophi-
lustom. *12. tract. mala è bonis Ecclesia, fol. 47.* De
jure amortizationis apud alias gentes introducto
agit Altessera *de Ducibus lib. 2. cap. 18. per totum;*
& ipsum impugnantes Valenzuela, Guevata &
Zumel. *contra Venetos.*

(g) *Peccata majora capiamus.*] Ex quibus ver-
bis probatur opinio eorum, qui docuerunt, pec-
catum lethale esse non adimplere voluntatem tes-
tatoris, etsi non observatis juris solemnitatibus
eam declaraverit: quòd etiam probari potest ex
*cap. ultima voluntas 13. q. 2. cap. cum esset, hoc
rit. l. fideicommissum, C. de condit. indeb. disputat
latè Fragofo de regim. Christ. Reipubl. 3. p. lib. 5.
§. 5. num. 151.* Sed quare dicat Gregorius, ipsum
peccata majora capere ex eo, quòd legata non
sol-

solvantur, meritò dubitari potest. Existimò tamen Ecclesiam fuisse heredem institutam, & ita ad eam onus solvendi legata pertinere; quod facile suadetur tam ex inscriptione hujus textus, quam ex prioribus verbis hujus epistolæ, compilatis ab Antonio Augustino in *epist. jur. lib. 15. tit. 48. cap. 6.*

COMMENTARIUM.

8. **EX** hoc fragmento epistolæ D. Gregorii sequens deducitur assertio: Legata debentur, *quàmvis nudis verbis relicta*. Probant eam textus in *cap. relatum, l. 11. cap. cum esses, hoc tit.* Concilium Lugdun. *1. can. 2. ibi: Si quorumcumque religiosorum voluntas, aut necessitate, aut simplicitate aliquid à legum secularium ordine visa fuerit discrepare, voluntas tamen defunctorum debeat inconcussa manere.* Probari etiam potest ex *l. final. ff. de rebus eorum, l. in testamento 38. ff. de fideicommiss. libert. l. penult. §. ultim. ff. de legat. 2. l. 3. in princip. l. conscribuntur 8. §. 1. ff. de jure codicil. l. filius 18. ff. ad leg. Falcid. l. 1. §. hoc autem, l. recusare 6. §. meminisse, l. Scævola 76. ff. ad Trebellianum, l. 3. C. eod. l. 2. C. de Codicil. l. eam 14. l. 8. in epistola 22. l. ex testamento 29. C. de fideicommiss. Ex quibus probatur, fideicommissa quibuscumque verbis relicta deberi. Illustrant ultra congestos in præsentia Barbofa & Garrana, Cujacius & Covar. *hic, Cironius ad titul. de pact. Petrus Gregorius lib. 1. partit. tit. 25. cap. 5. Padilla, & Giphanius in l. ultim. C. de fideicommiss. Antonius Augustinus in epist. jur. lib. 15. tit. 48. Canisius in dicto cap. reorum. Moron. respons. 69. Ferro Manrique de differentiis utriusque fori, q. 4. n. 31.**

9. Sed in hac assertionem ita pro dubitandi ratione infurgo: Legata non nisi testamento, aut codicillis testamento confirmatis relinqui possunt, *l. ab exhereditari 126. ff. de legat. 1. l. illud 13. §. 1. in fine, l. quidam 14. in princip. ff. de jure codicil. l. legatum 36. ff. de legat. 2. & non quibuscumque verbis, sed solemnibus, l. in legatis 21. C. de legatis, §. sed olim, Instir. eodem.* Nam illud discrimen versatur inter legata & fideicommissa, quòd legata verbis directis, & legitimis; fideicommissa verò verbis precativis, & obliquis relinquantur, *l. penult. ff. de legat. 1. cum proponebatur 64. ff. de legat. 2. l. nuda 21. ff. de legat. 3.* notat Valentia *ad tit. de legat. cap. ultim. num. 8.* Ergo legata in præsentia specie nudis verbis relicta non debebantur, & per consequens nec solvenda erant. Accedit nam ex alio capite legatum monasterio relictum inutile erat, videlicet quia monasterium est corpus incertum, collectivum, constans ex diversis capitibus: sed legatum relictum incertis personis, vel corpori incerto, non valet: quòd ratione municipium, seu collegium heredem institui non posse, docuit Ulpianus in *fragmentis, tit. 22. §. incertum, Instir. de legat.* Ergo & legatum monasterio relictum ob legatarii incertitudinem in præsentia specie non valet.

10. Quà dubitandi ratione minimè obstante, vera est præsentis decisio; nam cum jus canonicum quoad obligandum inter nuda verba, & solennia nullum discrimen agnoscat, *cap. juramenti 22. q. 5. cap. pervenit, de fideiuss.* ideo legata relicta, tam verbis solemnibus, quam nudis, æqualiter debentur; verè enim hæres ea solvere de-

bet, cum is naturà debeat, quem jure gentium dare oportet, cuiusque fidem sequi sumus, *l. cum amplius, §. is naturà, ff. de reg. jur.* Sed jus canonicum tantum attendit an legata debeantur, non verò quo jure ea solvere hæres teneatur: ergo rectè in præsentia docet Gregorius, legata etiam nudis verbis relicta esse solvenda. Accedit, nam & jure civili, quò solennia verba legatis relinquentis præscripta fuerunt, cautum etiam fuit fideicommissa nuda, nudisve verbis relicta ab hærede deberi, & præstanda esse, *l. nuda, ff. de legatis 3. l. cum proponebatur 64. ff. de legat. 2.* sive Græcis, sive Latinis verbis relicta sint, *l. fideicommissa 11. ff. de legat. 3.* Et eodem etiam jure attentò legata minus solenniter relicta, licet per actionem civilem periri non possint; tamen cum de voluntate constat, debentur naturaliter, neglectis ejusdem juris civilis scrupulosisque, *l. final. ff. de rebus eorum, l. in testamento 38. ff. de fideicommiss. libert. Plinius lib. 2. epist. ad Anianum.* Jure enim gentium consistunt, unde hujusmodi legata ita relicta, semel soluta, repeti tanquam indebita non possunt, *l. 2. l. si veritas 23. C. de fideicommiss. l. fideicommissum 7. C. de condit. indeb. l. 21. tit. 4. partit. 3.* quod proprium est naturalis obligationis, *l. final. in principio, ff. de jurejur. l. naturalis 10. ff. de oblig. & act.* sed illud quod naturà debetur, in foro conscientie solvendum necessariò est, ut probat Covar. in *cap. cum esses, hoc tit.* igitur legata nudis verbis relicta debent præstari, ne (ut ait noster Gregorius in præsentia) si non solvantur, peccata majora committantur.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, pro cuius solutione, & præsentis textus interpretatio-
ne ibi, *nudis verbis*, varia adduxerunt Interpre-
tes; aliqui enim existimarunt, in præsentia specie
relicta fuisse legata non testamento, nec codicillis,
sed coram legitimo testium numero, quinque vi-
delicet Ita Abbas, Zabarella, Ancharanus in præ-
sentia, Barbatia num. 17. Alii verò docuerunt, in
præsentia casu legata relicta fuisse juxta textus in
cap. cum esses, cap. relatum, hoc tit. videlicet coram
duobus, aut tribus testibus. Barbofa in præ-
sentia, num. 4. existimat Gregorium nostrum esse
exaudiendum, cum legata relicta fuerint sine
scriptura, ideoque referri in hoc textu, nudis ver-
bis legata relicta fuisse. Sed his, & aliis solutioni-
bus omissis, verius dicendum est, in præsentia
specie uxorem Redempti testamentum fecisse, in
eoque Ecclesiam heredem instituisse, & postea
cum decederet, legata reliquisse nudis verbis, id
est solennitate in verbis, aut in ipsa ultima dispo-
sitione non observatà. Quæ interpretatio ut fa-
cilis percipiatur, sciendum est, juris civilis con-
ditores in omnibus actibus celebrandis certas præ-
scriptas formas in manumissionibus, emancipa-
tionibus, stipulationibus, testamentis, & simili-
bus actibus, ut ex bonæ notæ auctoribus probant
Brissonijs *lib. 1. select. cap. 11.* qui eas magna sedu-
litate, & cum eruditione congestit in elaboratissi-
mo illo opere de formulis. Revardus *lib. 4. var.
cap. 9.* Doctor Valentia *tom. 2. illustr. tract. 3. cap. 2.*
In legatis autem variæ fuerunt formulæ usitate
pro diversitate legatorum. In legato vindicationis
illæ: *Do, Lego, Capito, Sumito, Tibi habeto* *l. si
fundum 81. §. Titio, l. hujusmodi 84. §. quibus
ff. de legat. 1. l. in singulos 8. ff. de annuis legat.
l. si ita 15. l. Seje 70 §. liberto, ff. de instructo, vel
instrumento, Ulpianus in fragment. tit. 24.* Capus
lib. 2.

lib. 2. instit. tit. 5. Paulus lib. 3. sent. tit. 6. Per damnationem verò ita legata relinquēbantur. Heres meus damnus esto dare; Dato, Facito, Heredem meum dare jubeo: dicta l. hujusmodi 84. §. 1. & §. Stichum, l. ab omnibus 104. in principio, l. si heres 124. ff. de legat. 1. l. filia 22. ff. de annuis legat. l. si heres 8. ff. de tritico legat. l. filia 28. l. quibus 40. §. 1. ff. de condit. & demonstr. Per finendi modum ita relinquēbantur: Heres meus finito, vel damnus esto suere Lucium Titium illam, vel illam rem sumere: l. qui quatuor 30. §. 1. ff. de legat. 3. l. 2. ff. de annuis legat. l. ex cui 16. ff. de liber. legat. Per preceptionem ita legabatur: Mevia rem illam, vel illam præcipio, sumo: l. ultima, ff. de dote præleg. l. pediculis 32. §. idem cum quaereretur ff. de auro & arg. Docent Institutorij in §. sed olim, Instit. de legatis, Valentia ad tit. de legat. cap. ultimo, num. 1. Legata igitur ita relicta solenniter, & solennibus verbis relinqui dicebantur; quæ verò sine testamento, & solennitatibus relinquuntur, quia illis opponuntur, nudis verbis relicta dicuntur, ut nuda voluntas dicitur in l. 1. ff. de testam., militis; quia opponitur solenni: & in l. rem legatam, ff. de adimend. legat. nudus consensus, quia advertebat solenni: & in l. videmus, ff. de usuris, nuda proprietas, quæ opponitur plenæ: & in l. Iuris 7. §. sed cum nuda, ff. de pactis, nudum pactum dicitur, quod opponitur solenni. Similiter igitur in præfenti specie legata nudis verbis relicta dicuntur, quia nec solenniter, nec solennibus verbis relicta fuerunt.

Nec obstat augmentum ipsius difficultatis; nam licet verum sit, olim temporibus adhuc Plinii Junioris municipia, civitates, collegia, legata capere non potuisse, ut corpora incerta, Plinius lib. 5. epist. 7. Ulpianus tit. 22. in fragment. tamen primò Imperator Nerva permisit illis fideicommissa singularia, & universalia relinquere; & postea Senatusconsulto Aproiano concessum fuit, ut à libertis propriis etiam directò heredes institui possent. Et tandem Imperator Marcus permisit illis, & omnibus collegiis licitis legare: juxta quam tempo-

rum distinctionem accipiendi sunt textus in l. pater 38. §. fideicommissum 6. ff. de legat. 3. l. si usufructus 21. ff. quibus modis usufructus amittatur, l. Julianus 13. §. idem Julianus, ff. de action. empti. l. si quid relictum 117. l. civitatibus 22. ff. de legat. 1. l. quidam 30. l. cum pater 77. §. vicus, de legat. 2. l. 5. l. fideicommissa 11. §. ult. ff. de legat. 3. l. annuum 6. l. liberio 21. §. Lucius, l. 23. cum sequenti, ff. de annuis legat. l. si usufructus 8. l. legatum 16. l. quidam 17. ff. de usufructu legat. l. 2. l. cum Senatus 20. ff. de rebus dubis, l. municipibus, l. si jurassent, ff. de condit. & demonstr. l. 1. §. ad municipium 4. l. 3. §. ultimo, l. computationi 68. vers. Civitatibus, ff. ad legem Falcidiam, l. municipia 12. ff. ut in possess. l. legatam 4. l. Imperatores 9. §. ult. §. 0. ff. de administr. rerum, l. 3. §. municipes, ff. de suis & legit. l. cum alicui 26. ff. de negotiis gestis, l. ult. C. ut in possess. quæ est pars legis ultimæ, ff. de administr. rerum, l. 3. §. municipes, ff. de suis & legit. l. cum alicui 26. ff. de negotiis gestis, l. ult. C. ut in possess. l. 1. & 2. C. de incertis personis, l. 9. §. final. ff. de juris & facti ignor. l. 9. C. de paganis, l. 3. C. de compens. l. 58. ff. de usufructu, l. 1. C. de Iudeis, junctis Cuiac. ad tit. C. de hered. instit. Donel. lib. 6. comment. cap. 17. Forner. lib. 2. rerum quærit. cap. 11. l. 31. §. 1. de inoffic. testam. l. 2. C. de divers. præd. lib. 12.

Sed superiori assertioni obstat textus in can. 10. Exponitur Concilij Aurel. 4. in illis verbis: Quæcumque Ecclesis à Pontificibus sub competentibus, ac iusto documento fuerint devolutæ, ab heredibus legitimis dignum est ut pro Dei contemplatione serventur. Ex quibus deducitur, non aliter relicta Ecclesiis debentur, quam si iusto & competenti documento fuerint data. Igitur si nudis verbis tantum fuerint relicta, non debebuntur. Cui difficultati satisfaciendum est asserendo, quod licet legata ex æquitate canonica debeant præstari, etiam si verbis minus solennibus relicta sint; debent tamen iusto, ac competenti documento relinquere, id est, ita publice; ut secundum juris principia de veritate constare possit; aliàs si ita relinquuntur, ut de eis constare non possit, nec attentò jure canonico debentur.

CAPUT V.

Idem Bono (a) Episcopo Messano.

Filius noster Faustinus vir eloquentissimus ad nos (b) veniens questus nobis est, quòd pater ejus quondam Peltradius aliqua vestra Ecclesie (c) sepulture suæ gratiæ juris alieni reliquit. Et quidem quid de hac re sæculi leges habeant, & ipsi nobis, & nos audivimus: quia heres ad solvendum cogitur, si (d) auctor ejus, vel testator aliena legaverit. Sed quia fraternitatem vestram lege Dei, non autem (e) lege sæculi novimus vivere, valde mihi injultum videtur, ut calix (f) electrinus, & puer, qui (g) cujusdam Ecclesie, in possessione ejus positæ, dicæ celestis (h) Consentinae Ecclesie esse perhibetur, à tua fraternitate teneatur. Cùm enim & vir reverendissimus Palumbus nunc Episcopus, tunc verò Archidiaconus, ita fuisse testatus est, vos omnino ejus fidei credere, & aliena restituere debuistis. Tabulam verò auream, quam prædictus vir moriens pariter reliquit, considerare, ut arbitrator, debuistis, quæ esset summa ejus substantiæ, si quid esset unde hi, quos reliquerat, sustentari debuissent, & tunc pro sepultura ejus accipere: cùm secundum nostrum institutum noveris nos illicitam antiquam consuetudinem à nostra Ecclesia omnino vetuisse, nec cuiquam assensum